

Innehåll
Bisysslor, jäv
Bestämmelser som behörigheten att meddela föreskrifter / anvisningar grundar sig på
Reglementet för statsrådet 17 §
Målgrupper
Ministerier och ämbetsverk
Giltighetstid
3.4.2017 - tills vidare
Ersätter anvisning (datum, nr)
23.8.2010, FM/1591/00.00.00/2010

TJÄNSTEMÄNNENS BISYSSLOR

1 BEGRÄNSNING AV BISYSSLOR SOM EN DEL AV GOD FÖRVALTNING

Till god förvaltning hör att medborgarna kan lita på att myndigheter och tjänstemän agerar opartiskt. Verksamheten ska också vara så öppen att den kan granskas och bedömas utanför förvaltningen ur medborgarnas synvinkel. Bestämmelser om begränsningar av tjänstemäns bisysslor finns i 18 § i statstjänstemannalagen (750/1994).

Syftet med begränsningarna av tjänstemäns bisysslor är att säkerställa en god förvaltning. Avsikten med denna anvisning är att fästa ministeriers, ämbetsverks och inrättingars uppmärksamhet vid statstjänstemannalagens bestämmelser om bisysslor och vid hur bestämmelserna följs inom den egna organisationen.

Målet är att alla ämbetsverk ska känna till sina tjänstemäns bisysslor. På så sätt säkerställs det att bisysslornas relevans och godtagbarhet alltid provas av myndigheten. Den behöriga myndigheten, i praktiken det ämbetsverk som är arbetsgivare, eller det behöriga ministeriet ska se till att mål till denna anvisning förverkligas.

Inom vissa förvaltningsområden finns det dessutom särskilda bestämmelser om bisysslor, som tillämpas utöver bestämmelserna i statstjänstemannalagen.

Denna anvisning ersätter den tidigare anvisningen VM/1591/00.00.00/2010 om tjänstemäns bisysslor. De viktigaste principerna i denna anvisning motsvarar principerna i den tidigare anvisningen. Denna anvisning har preciserats i och med att man till kapitlet som handlar begreppet bisyssla fogat ett omnämnande om förtroende- och förvaltningsuppgifter som bisysslor som eventuellt kan beröras av vissa begränsningar.

2 BISYSSLOR SOM KRÄVER TILLSTÅND OCH ANMÄLAN

En tjänsteman får inte ta emot eller inneha en bisyssla som kräver att arbetstid används för uppgifter som hör till bisysslan, om inte myndigheten på ansökan beviljar tjänstemannen tillstånd därtill. Bisyslotillstånd kan beviljas också för viss tid och begränsat. Ett bisyslotillstånd kan återkallas om det finns skäl därtill. (statstjänstemannalagen 18 § 1 mom.)

Tjänstemannen ska göra anmälan till myndigheten om annan bisyssla än sådan som avses i 18 § 1 mom. i statstjänstemannalagen. Myndigheten kan på de grunder som anges i 18 § 2 mom. i statstjänstemannalagen förbjuda tjänstemannen att ta emot eller inneha en sådan bisyssla. (statstjänstemannalagen 18 § 3 mom.)

Huvudregeln är att arbetstiden endast ska användas till tjänsteåligganden. Bisysslor som förutsätter frånvaro från tjänsten är i princip förbjudna. Bisysslor som utförs under arbetstid kan komma i fråga endast i undantagsfall. Då kan det gälla en bisyssla som även gagnar arbetsgivaren. Bisysslan kan t.ex. förbättra en tjänstemans skicklighet i det egna arbetet. För att utföra en bisyssla under arbetstid krävs ett bisyslotillstånd.

Tjänstemän som utför bisysslor utanför arbetstid ska göra en anmälan om bisyssla.

Även bisysslor som utförs under avstängning från tjänsteutövning ska anmälas för att myndigheten också i dessa fall ska kunna bedöma om t.ex. opartiskheten i skötseln av tjänsteåliggandena äventyras.

3 BEGREPPET BISYSSLA

Med bisyssla avses i 18 § 1-3 mom. i statstjänstemannalagen tjänster och sådant avlönat arbete eller avlönat uppdrag som tjänstemannen har rätt att avsäga sig samt yrke, näring och rörelse.

Därutöver ska bestämmelser i lag och förordning om bisysslor inom olika förvaltningsområden iakttas (statstjänstemannalagen 18 § 4 mom.)

Exempel på bisysslor som omfattas av begränsningar är ett tjänste- eller arbetsavtalsförhållande till en annan arbetsgivare än det egna ämbetsverket, ett annat anställningsförhållande och privata ombudsuppdrag.

Olika slags förtroende- och förvaltningsåligganden i företag eller sammanslutningar kan utgöra bisysslor som omfattas av begränsningar. Som exempel kan nämnas medlemskap i ett aktiebolags, ett andelslags eller en fonds styrelse, varvid läget bör bedömas med hänsyn till aktiebolagslagens (624/2006), lagen om andelslags (421/2013) och stiftelselagens (487/2015) bestämmelser om styrelsens uppgifter och ansvar.

Uppgifter som hör till tjänsteuppgifterna räknas inte som bisysslor, inte heller sådana förtroendeuppdrag som inte kan avsägas. Deltagande i sedvanlig förenings- eller annan verksamhet, t.ex. ett bostadsaktiebolags styrelse, omfattas i regel inte av begränsningar.

Om myndigheten förordnar eller föreslår en tjänsteman till en uppgift är det inte fråga om en bisyssla som kräver tillstånd eller anmälan.

Vid prövning av om en tjänsteman ska förordnas att företräda staten i frågor som anknyter till utövande av dess ägarmakt eller till annan styrning eller övervakning, ska det beaktas att denna uppgift inte får medföra annat än sporadiskt eller tillfälligt

jäv för tjänstemannen i dennes viktigaste tjänsteåligganden. (statstjänstemannalagen 18 a §)

Enskilda tillfälliga uppgifter bedöms från fall till fall, och i oklara fall bedömer den myndighet som beviljar bisysslotillståndet om det är fråga om en bisyssla som omfattas av begränsningar eller inte.

4 GRÄNSER FÖR MYNDIGHETERNAS PRÖVNINGSRÄTT

Vid prövning av om bisysslotillstånd ska beviljas ska det beaktas att tjänstemannen inte får bli jävig i sina uppgifter på grund av bisysslan. Bisysslan får inte heller äventyra förtroendet för opartiskheten i skötseln av uppgifterna och den får inte heller annars inverka menligt på skötseln av uppgifterna eller utgöra sådan konkurrerande verksamhet som uppenbart skadar arbetsgivaren. (statstjänstemannalagen 18 § 2 mom.)

Frågan om huruvida en bisyssla är godtagbar eller inte ska bedömas utifrån tjänstemannens tjänsteställning och uppgifter, samt med beaktande av hur den förefaller för utomstående.

Tjänstemän har samma grundläggande fri- och rättigheter som andra medborgare. Tjänstemannens ställning och uppgifter kan dock bidra till att dessa rättigheter i själva verket är begränsade.

Vid prövning av om en bisyssla är godtagbar eller inte ska det beaktas att en enskild tjänstemans bisyssla kan påverka den bild som utomstående får av ämbetsverkets verksamhet. Detta gäller särskilt de högsta tjänstemännen, poliser och soldater, vars skyldighet att uppträda på ett tillbörligt sätt även gäller under fritiden. Denna skyldighet gäller också andra tjänstemän, om tjänsteställningen och uppgifterna förutsätter det. När man i dessa fall överväger om en bisyssla är godtagbar eller inte är det särskilt skäl att bedöma vilken bild bisysslan ger av hur jämlikt och opartiskt ämbetsverket och tjänstemannen sköter sina uppgifter. Om det verkar finnas en konflikt, är det skäl att förbjuda bisysslan.

Allmänna bestämmelser om jäv finns i 27 och 28 § i förvaltningslagen. I 28 § i förvaltningslagen föreskrivs följande:

En tjänsteman är jävig

- 1) om tjänstemannen eller en närstående till honom eller henne är part,
- 2) om tjänstemannen eller en närstående till honom eller henne biträder eller företräder en part eller den för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada,
- 3) om avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för tjänstemannen eller för en i 2 mom. 1 punkten avsedd närstående till honom eller henne,
- 4) om tjänstemannen står i anställningsförhållande eller i sådant uppdragsförhållande som har samband med det föreliggande ärendet till en part eller till någon för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada,
- 5) om tjänstemannen eller en i 2 mom. 1 punkten avsedd närstående till honom eller henne är medlem av styrelsen, förvaltningsrådet eller något därmed jämförbart organ eller är verkställande direktör eller innehar motsvarande ställning i en sådan sammanslutning eller stiftelse eller sådant statligt affärsverk eller sådan statlig inrättning som är part eller för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada,
- 6) om tjänstemannen eller en i 2 mom. 1 punkten avsedd närstående till honom eller henne hör till direktionen för eller något annat därmed jämförbart organ i ett ämbetsverk eller en inrättning och det är fråga om ett ärende som samman-

hänger med styrningen eller övervakningen av ämbetsverket eller inrättningen, eller

- 7) om tilltron till tjänstemannens opartiskhet av något annat särskilt skäl äventyras.

Med närstående avses i 28 § 1 mom. i förvaltningslagen

- 1) tjänstemannens make samt barn, barnbarn, syskon, föräldrar, far- och morföräldrar samt också den som på något annat sätt står tjänstemannen särskilt nära liksom även dessa personers makar,
- 2) tjänstemannens föräldrars syskon samt deras makar, tjänstemannens syskonbarn och tidigare make till tjänstemannen, samt
- 3) tjänstemannens makes barn, barnbarn, syskon, föräldrar och far- och morföräldrar samt också dessa personers makar och tjänstemannens makes syskonbarn.

Som närstående anses också motsvarande halvsläkting. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Utöver förvaltningslagen tillämpas de särskilda bestämmelser som gäller inom de olika förvaltningsområdena. Jäv uppstår på det sätt som avses i bestämmelsen när en bisyssla medför att en tjänsteman fortlöpande är jävig i sina tjänsteåligganden.

Förtroendet för opartiskheten i skötseln av uppgifterna kan äventyras, om det finns ett nära samband mellan tjänsteåliggandena och bisysslan. Vid prövning av om en bisyssla är godtagbar eller inte ska vikt fästas vid om det objektivt kan bedömas att det sannolikt finns en risk. Ett förbud mot bisyssla förutsätter inte en konkret risk för att opartiskheten äventyras, utan det avgörande är om bisysslan kan äventyra utomståendes förtroende för tjänstemannens opartiskhet.

En bisyssla kan förhindra att uppgifterna sköts på rätt sätt, om den t.ex. är betungande, varvid bisysslan inte kan anses vara godtagbar.

I 18 § i statstjänstemannalagen föreskrivs också om förbud mot konkurrerande verksamhet. Vid prövning av om en bisyssla är godtagbar eller inte ska det också beaktas att bisysslan inte får vara sådan konkurrerande verksamhet som skadar det ämbetsverk som är arbetsgivare. Bestämmelsen gäller särskilt sådana uppgifter inom statsförvaltningen som sköts i en konkurrenssituation. Det är främst fråga om uppgifter som sköts av de affärsverk och de ämbetsverk inom budgetekonomin som tillhandahåller avgiftsbelagd service.

Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden som gäller bisysslors godtagbarhet finns bland annat på [högsta förvaltningsdomstolens](#) webbplats samt webbplatsen [Finlex](#).

5 TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSFÖRFARANDE

Bisyslotillstånd ska sökas innan bisysslan inleds. Anmälan om bisyssla ska göras utan dröjsmål till den myndighet som beviljar bisyslotillstånd. (statstjänstemannaförordningen 19 §)

Av tillståndsansökan och anmälan ska alla uppgifter som är väsentliga med tanke på bisysslans godtagbarhet framgå. Hit hör t.ex. bisysslans karaktär, den arbetsinsats som bisysslan kräver, bisysslans varaktighet och ersättningen för bisysslan.

Myndigheten ska skriftligen meddela beslut om att bevilja eller vägra bisyslotillstånd. Bisyslotillstånd kan beviljas också för viss tid eller begränsat. Ett avslagsbe-

slut ska motiveras i enlighet med 45 § i förvaltningslagen så att det anges vilka huvudsakliga omständigheter och vilka bestämmelser beslutet grundar sig på.

En anmälan om bisyssla förutsätter beslut endast om bisysslan förbjuds. Beslutet ska motiveras på samma sätt som ett negativt tillståndsbeslut.

Finansministeriet har bekräftat [anmälningsblanketten för de högsta tjänstemännens bindningar](#), som finns på finansministeriets webbplats [Anvisningar, föreskrifter och rekommendationer](#).

Ansökningar om bisysslotillstånd och anmälningar om bisyssla är offentliga handlingar, om de inte innehåller uppgifter som särskilt föreskrivs vara sekretessbelagda. Även myndighetsbeslut om bisysslor är offentliga, med de begränsningar som anges ovan.

6 MYNDIGHETENS UPPGIFT ATT INFORMERA OM RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER

När en ny tjänsteman anställs ska myndigheten redan under introduktionstiden informera om tjänstemannens rättigheter och skyldigheter samt om följderna av brott mot tjänsteplikt eller försummelse av tjänsteplikt. Myndigheten ska också se till att tjänstemän som är anställda vid ämbetsverket känner till hur de förväntas uppträda och om skyldigheten att uppträda på ett tillbörligt sätt även gäller under fritiden.

Vid tillsättningen av en tjänst, t.ex. i samband med anställningsintervjun, faller det sig naturligt att informera om eventuella begränsningar av bisysslor som gäller den lediga tjänsten. Den som föreslås bli utnämnd till en sådan tjänst som avses i 26 § i statstjänstemannalagen ska före utnämningen göra en anmälan om sina ekonomiska och andra bindningar till det berörda ministeriet. I anmälan ska också bisysslor nämnas. Den utnämmande myndigheten avgör om den bisyssla som anmälts står i konflikt med tjänsteåliggandena eller inte. Om så är fallet ges tjänstemannen möjlighet att avstå från bisysslan, varvid den inte utgör ett hinder för utnämningen.

Vid beviljande av bisysslotillstånd eller beslut att tillåta en anmälningspliktig bisyssla ska myndigheten sätta eventuella gränser för bisysslan och informera tjänstemannen om dem. Bisysslan får t.ex. inte leda till att det uppstår missförstånd om i vilken egenskap en person utövar bisysslan.

7 TJÄNSTEPLIKT ATT ANSÖKA OM TILLSTÅND OCH GÖRA ANMÄLAN

En tjänsteman är skyldig att ansöka om bisysslotillstånd eller anmäla bisyssla. Om tjänstemannen inte gör det, bryter han eller hon mot sin tjänsteplikt. Myndigheten har möjligheter att reagera på tjänstemannens uppträdande i sådana fall. Myndigheten har också möjlighet att återkalla ett tillstånd, om det finns anledning till det.

Enligt 24 § i statstjänstemannalagen kan en tjänsteman som bryter mot eller åsidosätter sin tjänsteplikt ges en skriftlig varning. Enligt 25 § i statstjänstemannalagen får en tjänsteman sägas upp av ett skäl som beror av tjänstemannen, om skälet är synnerligen vägande. I 33 § i den lagen föreskrivs också att ett tjänsteförhållande genast kan upplösas, om tjänstemannen grovt bryter mot eller åsidosätter sin tjänsteplikt. Utöver påföljderna enligt statstjänstemannalagen kan åsidosättande av bestämmelserna om bisysslor även medföra straffrättsligt ansvar eller skadeståndsskyldighet.

Ett tillstånd från myndigheten befriar inte tjänstemannen från ansvaret att iaktta bestämmelserna om bisysslor.

8 ÄNDRINGSSÖKANDE

I ett beslut om bisyssla får ändring sökas så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (statstjänstemannalagen 57 §). Myndighetens beslut ska innehålla anvisningar för sökande av ändring.

Avdelningschef,
statens arbetsmarknadsdirektör

Juha Sarkio

Konsultativ tjänsteman

Riitta Bäck